

Kannabis

Pekka Salmela

apulaisylilääkäri

Tampereen psykiatria- ja päihdekeskus

Kannabis

- Kannabista saadaan eri hamppukasvien lajeista, joista tärkeimmät ovat Cannabis sativa, Cannabis indica ja Cannabis ruderalis
- Eri lajeissa huumaavien alkaloidien eli kannabinoidien määrä vaihtelee runsaasti
- Lajit voidaan luokitella kuituhampuksi tai päihdehampuksi sen mukaan kuinka paljon ne sisältävät kannabisalkaloideja
- Marihuana, hasis, kannabisöljy

Rakkaalla lapsella on monta nimeä

- Kannabis: ganja, yrtti, pilvi, hatsi, sauhu, käry, blossi, myssy, paukut
- Marihuana: kukka, kukinto, budi, ruoho, heinä
- Hasis: lätkä, läbä, kaakeli, erkki, ruskee

Päihdehampusta

- On eristetty yli 400 kemiallista aineosaa, joista kannabinoideja on lähes 80
- Määrältään huomattavin ja toisaalta psykoaktiivisilta ominaisuuksiltaan tärkein kannabinoidi on delta-9-hydrokannabinoli eli THC(tetrahydrokannabinoli)
- Muita tärkeitä kannabinoli CBN, kannabidioli CBD, kannabisykloli, kannabigeroli (määrät vähäisiä verrattuna THC:hen, mutta muuttavat THC:n vaikutuksia

Historiaa

- Kannabista on viljelty Kiinassa ja Intiassa lääkekasvina jo 2000-luvulla ennen ajanlaskun alkua ja levisi myöhemmin Lähi-idän ja Afrikan kautta ympäri maailman
- Euroopassa kannabis tunnettiin varmuudella jo 500-luvulla ennen ajanlaskun alkua
- Keskiajalla kannabista käytettiin Euroopassa sekä yleislääkkeenä että päihteenä

Historiaa jatkuu

- Hasis, joka on kannabiskasvin pihkaa keksittiin viimeistään 100-luvulla Afrikassa ja käyttö yleistyi ensin Ranskassa ja sitten muualla Euroopassa
- Kannabista oli Suomen apteekeissa jo 1800-luvulla, mutta päihdekäytöstä viitteitä vasta 1900-luvun puolessa välissä
- Lääkekäyttö väheni huomattavasti, kun aineen väärinkäyttöpotentiaali opittiin tuntemaan

Kannabis

- On eniten käytetty laiton huume sekä Suomessa että Euroopassa
- Suomessa kannabista käyttävät erityisesti nuoret ja nuoret aikuiset
- Suomalaisista 15-64-v 20% ja suurin käyttäjäryhmä 15-35-v
- Säännöllisistä käyttäjistä noin 10% tulee riippuvaisiksi
- Voi aiheuttaa psyykkisiä, somaattisia, psykososiaalisia ja juridisia ongelmia

Vaikutusmekanismi

- Kannabinoidijärjestelmä: elimistön omat endokannabinoidit, hampusta saatavat kannabinoidit (THC, CBN, CBD jne) ja synteettisesti valmistetut kannabinoidit
- Vaikuttavat pääasiassa CB1- CB1a- ja CB2-kannabinoidireseptoreihin
- Pääsääntöisesti kannabinoidit vaikuttavat keskushermostossa hermosoluja inhihoivasti eli estävästi ja useisiin aivojen osiin
- Säätelevät mielialaa, muistia, kognitiota, unta ja ruokahalua
- Endokannabinoidit: merkitys kivun, ruokahalun ja pahoinvoinnin säätelyyn

Spice-tuotteet

- Muuntohuumeet; synteettiset kannabinoidit, yli 23
- Kasvirouheseoksia, joihin on lisätty usein synteettisiä kannabinoideja
- Halpa hinta, houkuttelevat myyntipakkaukset, helppokäyttöisyys, näennäinen turvallisuudentunne
- JWH-018 (jehova), HU-210
- Vaikuttavat THC:n tavoin, ehkä lyhytkestoisempia
- Eivät näy tavanomaisissa kannabinoideja mittaavissa huumeeseuloissa

Odotetut ja toivotut vaikutukset

- Rauhallinen hyvänolon tunne
- Sosiaalisuutta lisääviä ja sisäänpäinkääntäviä vaikutuksia
- Rentouttaminen, euforia, empatia
- Assosiaatiot ja aistikokemukset lisääntyvät
- Polttamalla 20min – 2-3tuntia – 6-8 tuntia
- Syömällä hitaammin ja kesto pitempi

Akuutit fysiologiset ja psykologiset vaikutukset

- Ruokahalun kasvu
- Takykardia, verenpaineen lasku
- Verestävät silmät
- Suun kuivuminen
- Psykomotorisen koordinaatio heikkeneminen
- Sedaatio

Suuri annos ja akuutti myrkytys

- Huonontunut keskittymiskyky, muisti ja psykomotoriikka
- Ahdistuneisuus, paniikki, pelot
- Vainoharhat, muut psykoosioireet, depersonalisaatio, taustalla olevan psyykkisen ongelman pahentuminen
- Kokemattomat käyttäjät

Kannabiksen käytön pitkäaikaiset vaikutukset ja riskit

1. Riippuvuus
2. Kognitiivinen suorituskyky vaikuttaa mm keskittymiskykyyn, verbaaliseen muistiin, monimutkaisten asioiden jäsentämiseen erityisesti yli 10 vuotta jatkuneen päivittäiskäytön jälkeen
3. Psykkiset ongelmat, masennuksen, ahdistuksen, psykoosien mahdollinen pahentuminen
4. Sairaudet, krooninen yskä, keuhko-oireet, suun ja nielun ongelmat
5. Raskaus, naisilla mahdollinen hedelmällisyyden aleneminen, menee istukan läpi ja erittyy äidin maitoon

Psykoosit ja skitsofrenia

- Kannabiksen käyttöön 15-vuotiaana liittyi suurempi aikuisiän skitsofrenian riski
- Psykoosi puhkeaa kannabiksen käyttäjällä noin 2.7 vuotta aikaisemmin
- Kannabiksen käyttö nuoruudessa lisää skitsofrenian riskiä, jos siihen geneettinen alttius
- Tarjolla vahvempaa kannabista kuin ennen
- Huomattava osa kannabispsykoosin diagnoosilla hoidossa olleista sairastuu lopulta skitsofreniaan

Kannabiksen vieroitusoireet ; 85% käytön keskeyttäjästä ja lopettajista

- Oireet ovat voimakkaimmillaan 2-3 päivää kannabiksen lopettamisen jälkeen, mutta voivat lievempinä jatkua pitkään
  - Jaksamattomuus
  - Ärtynisyys
  - Levottomuus, ahdistuneisuus
  - Unihäiriöt ja levottomat unet saattavat jatkua 2-3 viikkoa
  - Mielialojen aaltoilu
  - Vähentynyt ruokahalu
  - Lihaskrampit ja päänsärky
  - Retkahtamisen vaara kasvaa unettomuuden, ärtyneisyyden ja kannabishimon vuoksi

Lääkekannabis

- Suomessa ensimmäinen resepti kirjoitettiin vuonna 2006
- Sisältää tetrahydrokannabinolia(THC) ja kannabidiolia(CBD)
- Bedrocan, Bediol, Bedica
- Kuumavesiuutteena (teenä), höyrystämällä tai suusumutteena (Sativex)
- Otetaan se määrä, joka yksilöllisesti tuntuu sopivalta ja ettei tule sivuvaikutuksia

Indikaatiot

- MS-tauti
- Pahoinvointi
- Kipu
- Ruokahalun lisääminen
- Silmänpainetauti
- (syöpätaudit, immuunisairaudet)

Ei

- Nuorille
- Raskaana oleville tai imettäville
- Mielenterveysongelmaisille
- Suvussa skitsofreniaa tai psykooseja
- Päihderiippuvuus

- Monasti viimeinen vaihtoehto

Hoitoon hakeutuminen

- Vähäinen avun hakeminen terveydenhuollossa selittynee sillä, etteivät käyttäjät näe yhteyttä ongelmiansa tai oireidensa ja kannabiksen käytön välillä
- Aineen käyttö salataan mm. sen laittomuuden vuoksi ja näin haitat voivat herkästi jäädä näkemättä
- Alle 20-v yleisin hoitoon hakeutumiseen johtanut ongelmapäihde (43% myös alkoholi, 30% ei muita päihteitä)
- Kerran viikossa tai useammin kannabista, niin myös muiden päihteiden käyttö 3x

Päihdehäiriöiden kehittymistä voidaan ehkäistä

- Monet lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöt altistavat myöhemmälle päihdehäiriölle
- ADHD:n ja käytöshäiriön tehokas hoito
- Mitä myöhemmin nuori aloittaa päihteiden käytön, sitä pienempi on päihdehäiriön riski
- Nuorten ongelmat ovat yksilöllisiä ja monitekijäisiä
- Mitä, miksi, miten, milloin ja kenen kanssa käyttää
- Varhainen ja riittävä puuttuminen
- Nuorten päihdeongelmien laaja-alaiset ehkäisyohjelmat ovat tuloksellisia

KIITOS